

Hvad kan man som forælder gøre for, at ens barn ikke bliver bange for noget, der kan være ganske gode grunde til at blive bange for?

Der er jo grund til at være bange Af Steen Bruun Jensen

* Når nogle få miltbrandbreve i USA kan medføre flere tusinde falske alarmer verden over i løbet af få dage, så er der noget, der tyder på, at vi ikke længere opfatter verden som det gode trygge sted, den var for blot få måneder siden. Og hvis terroraktioner, flystyrt, bombninger og miltbrandbreve har været hård tv-kost for den voksne befolkning, hvordan har det så ikke været for børnene, der ikke har kunnet undgå at følge med i den intensive dækning, der har været af de uhyggelige begivenheder i dette efterår?

Døgndækningen af terroraktionen mod World Trade Center er måske den voldsomste virkelige begivenhed, der nogensinde er vist på tv. Næsten umulig at fatte og så svær at slippe, at det er urealistisk at slukke for fjernsynet for at beskytte børnene:

»Mange voksne mennesker blev chokerede og troede næsten ikke på det, der var sket. I sådan en situation får man ikke voksne til at slukke, og så kan børn heller ikke undgå at se med. Derfor må vi finde ud af, hvordan vi skal forholde os til det som voksne. Hvad kan man som forælder eller professionel voksen gøre for, at børn ikke bliver bange for noget, der er ganske gode grunde til at blive bange for, men som de dog ikke behøver at være bange for hver dag«, siger psykolog og lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitet Anne Maj Nielsen.

Ingen spilleregler

»Man kan nok ikke opstille spilleregler«, siger Anne Maj Nielsen, der blandt andet har været medlem af Medierådet for Børn og Unge, og i den forbindelse har arbejdet med at vurdere film for at beskytte og vejlede børn, unge og voksne. Her har hun arbejdet med et begreb som 'typiske børn', altså børn, der har udviklet sig og har de kompetencer, der er karakteri-

stiske for, hvad mange børn kan på et givet alderstrin.

»Men børn er forskellige, og det gør det meget svært at udstikke retningslinjer for forældrene i den her situation. Men jeg tror godt, at man kan give en form for vejledning. For eksempel er det vigtigt, at gøre voksne opmærksomme på, at børn oplever på en anden måde end voksne. De fleste børn før skolealderen tænker meget konkret og danner andre sammenhænge end vi gør. Når en kat kommer til skade i en film, kan det gøre barnet meget ked af det. Om det så er fordi, barnet identificerer sig med katten, eller om det er måden, hvorpå det er fremstillet, er svært at sige. Man må prøve at se, hvordan børn oplever, og det kan man gøre ved hjælp af børnenes egne fortællinger og deres reaktioner, når de møder forskellige typer medieprodukter. Når børn bliver skræmte, så er alder, udvikling og mediekompetence afgørende faktorer«, siger hun.

»De fleste undersøgelser er lavet over fiktionsprodukter, og det gælder alt fra tegnefilm til realistiske film med 'rigtige' mennesker i omstændigheder, der ligner børns hverdag. Hvis man skal sige noget generelt, så bliver børn mere påvirket af noget, der ligner det, de kender end af noget der ikke umiddelbart forbindes med deres egen virkelighed. De kan for eksempel opleve, at det, der foregår på filmen, også kan blive deres virkelighed. Så det der skete i New York ligger højt på en genkendelsesskala. Derfor kan det godt være en god idé at slukke – også for de voksne, for de lader sig jo også påvirke af billeder. Og sandsynligvis påvirkes børnene mere af de voksnes reaktion end af det, de ser på skærmen.«

»Børn påvirkes af medier på andre måder end voksne. Nogle voksne mener, at børn skal beskyttes

mod voldsomme påvirkninger fra medier, men det er ikke realistisk, at børn helt undgår sådanne mediepåvirkninger, slet ikke i en situation som den 11. september, hvor tv-mediet viste virkelige, voldsomme hændelser. Et børnesyn, der fortrinsvis betragter børn som sårbare, medfører forståeligt nok ønsker om at beskytte børn. Sådan et børnesyn er fremherskende hos mange, både forældre og forskellige grupper af professionelle voksne. Men ønsket om at beskytte børn er jo i modsætning til, at børn lever i en verden som også rummer det, man kan ønske at beskytte dem mod. Når verden rummer voldsomme og grufulde hændelser, så er det nødvendigt at børn i løbet af deres opvækst bliver i stand til at forholde sig til sådanne hændelser. Det mener jeg ikke de kan lære, hvis de hele barndommen skal beskyttes og holdes i uvidenhed. Derfor er det væsentligt at finde ud af, hvordan voksne kan støtte børn, så de kan forholde sig til, at verden både kan hænge sammen og rumme voldsomme og grufulde hændelser. Voksne kan blive gode støtter ved at forholde sig til deres børns udtryk for oplevelser og følelser, tænkemåder og erfaringsbaggrund – og sammenholde det med deres egne oplevelser, følelser og måder at tænke på. Det er jo nok så vigtigt i denne sammenhæng, at vi voksne også skal kunne forholde os til noget, der gør os bange og bekymrede. Både for at vi som voksne kan fortsætte med at 'leve livet' og for vi at kan være gode støttepersoner for de børn, som vi har ansvar for.«

Hold fast i rutinerne

Blandt andet derfor synes Anne Maj Nielsen ikke, at 'De voksne kan også være bange' er nogen særlig god sang. ►

Ønsket om at beskytte børn er jo i modsætning til, at børn lever i en verden, som også rummer det, man ønsker at beskytte dem imod.

FOTO: POLIFOTO

Hvis man er en god omsorgsgiver, så skal man påtage sig at være garant for tryghed og tro på fremtiden. Det er ting, man selvfølgelig ikke kan garantere, men vi må gøre, hvad vi kan.

- »Hvis man er en god omsorgsgiver, så skal man påtage sig at være garant for tryghed, tro på fremtiden osv. Det er ting, man selvfølgelig ikke kan garantere, men vi må gøre, hvad vi kan. Børn har ikke brug for at høre, at de voksne er bange for alle de ting, som voksne faktisk kan have gode grunde til at være bange eller bekymrede for«, siger hun.

»Men de ting, der sker i dag i Afghanistan, kan tænkes at få indflydelse på vores hverdag, og så kan det ikke undgås, at de voksne bekymrer sig over, hvad der vil ske. Og det er svært at skjule for børn. Men man kan tænke over, hvordan børnene har det med det. Og hvis de bliver kede af det eller bange, så kan man prøve at tale om det. Men et sådant råd er kun brugbart i forhold til familier, der i forvejen taler sammen. Hvis man i en familie, hvor man ikke er vant til tale sammen, pludselig siger, at 'nu må vi tale sammen', så vil det være rigtig alvorligt og måske nærmest dramatisk for barnet. Derfor gælder det for både forældre og voksne, der arbejder med børn, om at finde ud af måder, man kan behandle oplevelser på. Både de gode og de dårlige. Hvordan kan vi tale om noget, der er dejligt eller svært eller noget, man er blevet bange for? Det skal de voksne blive bedre til. At tage oplevelser op, så børnene ikke selv skal komme frem med dem.«

»Der er store kulturelle forskelle i hjemmene på det her område. Der vil være hjem, hvor det ikke vil

være naturligt at tale alvorligt om de her ting. Her må man i det mindste forsøge at holde fast i de daglige rutiner – det man har sammen til daglig og som er rart. Det er selvfølgelig ikke let, hvis man har tanker et andet sted. Men det er ikke alt, der kan løses, og vi kan ikke friholde børn fra de ting, der sker i den verden, vi er en del af. Heldigvis er børn gode til at slippe bekymringerne igen, og det kan man hjælpe dem med ved at holde fast i de trygge hverdagsrutiner«, siger hun.

Formår man at holde fast i hverdagsrutinerne, er Anne Maj Nielsen ikke bange for mere langvarige skader i form af for eksempel en permanent utryghedstilstand:

Ikke varige men

»Selvfølgelig præger det børnene, men i det omfang børnenes hverdag fortsætter med at være, som den hele tiden har været, så er det at opleve den 11. september og at forældrene er rystede kun en lille bitte ting iblandt en masse andre forskellige ting. Og hvis vi forestiller os et almindeligt barn, der går til fodbold eller ridning sammen med vennerne eller befinder sig i andre sammenhænge, der repræsenterer en kontinuitet, så behøver de ikke at være mere eller mindre lykkelige på længere sigt. De større børn og de unge er måske begyndt at se den måde, de lever på, i et nyt lys, og det er måske dem, der er blevet

mest rystede. For alvoren af den realitet – at man skal dø – skal man være ret stor for at forstå. Så som forældre skal man skelne mellem et barn, der bare er rystet og et barn eller en ung, der har erkendt, at verden, som man kender den, kan forandre sig grundlæggende. Rystelsen kan godt være slem for barnet, men den behøver ikke at påvirke barnets fremtidige udvikling voldsomt. Hvis betydningsfulde ting i hverdagen fortsætter som før, så vil barnet opleve, at livet gå videre.«

»Nogle voksne fastholder måske synet på børn som skrøbelige, fordi det ikke er nemt at overskue, hvordan vi skal være gode støttepersoner for børn, når de stifter bekendtskab med verdens gru og ulykker. For at kunne være til støtte for børn må vi voksne jo selv acceptere, at denne gru og ulykke findes, vi må kunne tale om det og vi må kunne acceptere, at vi ikke kan gøre så meget andet end at leve det liv vi lever – og måske give vores holdninger til kende. Vi kan ikke fjerne gru og ulykke, selvom vi ville ønske at vi kunne. Det bedste, vi kan gøre, er at støtte børn til fortsat at leve deres kendte børneliv og hjælpe dem til at give udtryk for deres følelser. Voksne støtter bedst børn ved at fortsætte det liv, de plejer at leve med børn, og samtale med børnene ligesom de plejer – også selv om emnerne er nye og voldsomme for både børnene og de voksne.« ▲